

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Дзюраха Юрія Михайловича
«Державне регулювання інвестиційної діяльності в сільському
господарстві»,
подану до захисту на здобуття доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами.

Одним із важливих чинників розвитку економічного розвитку держави є інвестиції, які дають поштовх для розвитку будь якої галузі економіки і сільського господарства, зокрема.

Питання державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві є ключовими в реалізації національних інтересів України. Для держави дана зацікавленість пов'язана із забезпеченням стійкого економічного розвитку, захистом національних інтересів, можливістю підвищення рівня якості життя та добробуту населення, тощо. Для господарюючих суб'єктів дану зацікавленість можна пояснити можливістю розробки стратегії розвитку підприємства, залучення фінансових та інших ресурсів, зростанням фінансових результатів від діяльності.

Сільське господарство в Україні є стратегічно важливою галуззю. Успішний розвиток сільського господарства багато в чому залежить від впровадження передових досягнень науково-технічного прогресу, високої організації праці, інтенсифікації виробництва. Криза, яка охопила всі галузі національної економіки, не оминула і сільськогосподарську галузь. Сформовані темпи економічного та інвестиційного розвитку у сільськогосподарській галузі, її стабілізація та забезпечення відповідного зростання потребує створення відповідних умов для залучення інвестицій, формування фінансової бази інвестування виробництва за рахунок консолідації вільних фінансових ресурсів, а також ефективного управління

ними відповідно до економічних і соціальних пріоритетів. Відповідно в умовах, що склалися, слід забезпечити сприятливі умови з боку держави для надходження великих інвестицій у галузь сільського господарства.

Актуальність теми підтверджується ще і тим, що роботу виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри адміністративного та фінансового менеджменту Національного університету «Львівська політехніка» за темою «Розвиток інноваційних аспектів публічно-приватного партнерства» (номер державної реєстрації № 0118U000345), в якій проаналізовано особливості державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та результатів дисертаційної роботи.

Наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації, є достатньо обґрунтованими, оскільки вони базуються на використанні загальнонаукових та спеціальних методів.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується використанням широкої інформаційної бази за темою дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації базуються на використанні наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів з різних галузей знань, в яких висвітлені фундаментальні положення теорії державного управління, а також офіційна статистична інформація, нормативно-правові акти, звіти міжнародних організацій, інтернет – джерела, результати власних досліджень і розробок автора. Перелік використаної літератури в дисертаційному дослідженні складає 205 найменувань.

Достовірність одержаних особисто здобувачем результатів наукового дослідження підтверджується їх апробацією на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях та інших наукових заходах. Про достатній рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій свідчать результати, які доведені до рівня конкретних практичних рекомендацій, що підтверджується відповідними довідками про впровадження.

Зміст дисертаційної роботи відзначається послідовністю досягнення поставленої мети та повнотою реалізації завдань дослідження, що свідчить про завершеність, обґрунтованість і достовірність представлених у дисертаційній роботі наукових положень, висновків і рекомендацій, про високий науковий рівень і наукову підготовленість здобувача.

Структура дисертаційної роботи та зміст її основних положень.

Дисертаційна робота написана діловою українською мовою з науковим стилем її викладу та використанням спеціальної термінології. Стилiстичне оформлення визначається логічною ясністю, точністю та високим теоретико-методологічним рівнем висвітлення аналізованих питань. Результати та висновки роботи відповідають її темі, меті та поставленим завданням. Зокрема розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань сприяла логічно вибудована структура дисертації.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів власних досліджень, висновків, списку використаних джерел, додатків.

В анотації автором наведено основний зміст дослідження, розкрито основні наукові результати та їх практичну цінність.

У вступі дисертантом розкрито актуальність дослідження, сформульовано мету, завдання, висвітлено отриману наукову новизну та практичну значимість отриманих результатів, особистий внесок автора у виконанні дослідження, повноту їхнього викладення в опублікованих працях.

У першому розділі «Теоретичні та правові засади державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві» автором досліджено сутність та значення державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, вдало узагальнено зарубіжний досвід державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві та згруповано основні нормативно-правові акти, які регулюють питання інвестиційних процесів в сільському господарстві України. Викладений матеріал свідчить про вміння автора критично та логічно узагальнювати теоретичний матеріал і виводити власне наукове бачення щодо проблеми, яка

вирішується.

У другому розділі «Сучасний стан державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві України» розкрито основні організаційно-інфраструктурні та економічні особливості цього стану. Проведено статистичний аналіз тенденцій та розвитку механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві. Виходячи з аналізу статистичних показників сформульовано висновки щодо впливу політики державного регулювання на загальний стан розвитку інвестування в сільському господарстві.

У третьому розділі «Напрями вдосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві України» обґрунтовано необхідність удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві України та визначено основні напрями цього процесу. Визначено перспективи застосування правового механізму як сукупності імперативів законодавчого та нормативного регулювання інвестиційної діяльності. Продемонстровано ефективність і соціальне значення кластерного підходу до інвестиційної діяльності в сільському господарстві.

У висновках дисертант узагальнює наведені результати та наводить рекомендації щодо використання основних положень дисертаційного дослідження.

Список використаних джерел містить 205 джерел, який містить фундаментальні та сучасні праці вітчизняних та іноземних вчених з теми дослідження, а додатки – інформативні матеріали щодо теоретичних узагальнень, довідки про впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертації.

Найбільш вагомим науковим результатом здобувача є удосконалення механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському

господарстві. Основні наукові результати, які характеризують новизну виконаного дослідження, полягають у такому.

Уперше розроблено та запропоновано V-подібну модель активізації інвестиційного регулювання в сільському господарстві, яка створює можливості для використання сучасних інструментів державного регулювання інвестиційними процесами з урахуванням системного підходу, що забезпечує узгодження дій окремих органів державного управління та інтересів інших суб'єктів публічного адміністрування на різних етапах процесу інвестиційної діяльності відповідно до завдань стратегічного розвитку агросектору в цілому та окремих бенефіціарів.

Удосконалено: підходи до державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, які, на відміну від вже існуючих, передбачають визначення стратегії розвитку та конкретизують основні напрями і засоби удосконалення сучасного стану інвестиційного клімату; механізми імплементації кращого світового досвіду у сфері державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, які доповнюють існуючі наукові розробки систематизацією інструментів економічного впливу державного регулювання інвестиційної діяльності.

Отримали подальший розвиток такі положення: трактування адміністративного механізму державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, що, крім системи органів публічної влади, які відповідають за залучення інвестицій, передбачає науково-експертний супровід цього виду діяльності та запровадження програм з підготовки фахівців державної служби з управління інвестиційними проектами; система оцінювання ефективності державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві з використанням низки економічних показників, до яких відносяться: фінансова допомога держави підприємствам агросектору, відшкодування податку на додану вартість (ПДВ) аграріям при експорті продукції, здійснення державних закупівель продукції у сільськогосподарських виробників, формування державно-

приватних фондів інвестиційного розвитку сільського господарства, smart-спеціалізації, та інші; визначення публічно-управлінських засобів розвитку інвестиційної діяльності в сільському господарстві, їх змісту та обґрунтування необхідності залучення до практичного впровадження інвестиційних проєктів в розрізі smart-спеціалізації, з врахуванням доєднання до європейського сільськогосподарського ринку.

Практична та теоретична цінність положень, результатів та висновків дисертаційної роботи.

Наукові розробки, пропозиції та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані у діяльності органів публічної влади щодо регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві

Одержані результати дослідження доповнюють галузь науки “Державне управління” новими теоретичними і методологічними підходами. Вони пов’язані з вирішенням актуальної наукової проблеми, щодо розробки дієвих механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві.

Основні положення і рекомендації, що містяться в роботі, схвалені та використовуються у практичній діяльності Дрогобицької районної державної адміністрації (довідка № 02-19/168 від 31.07.2020 р.), Городоцької районної державної адміністрації (довідка № 52-698/0/2-20 від 03.08.2020 р.), Жовтанецькій сільській раді (довідка № 1273 від 07.08.2020 р.), Львівської обласної державної адміністрації (довідка № 01-37/6 від 08.09.2020 р.).

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес Національного університету «Львівська політехніка» та використовуються під час викладання дисциплін «Стратегічне планування», «Економіка в прийнятті публічних рішень» та «Публічно-приватне партнерство» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 30 наукових працях, серед яких: 7 розділів у колективних монографіях, 1 стаття у виданні, що включено до міжнародних наукометричних баз даних, 9 – у виданнях, що належать до переліку наукових фахових видань України, 1– у інших виданнях України та 1– у закордонному періодичному виданні інших держав, 11 тез на всеукраїнських та міжнародних конференціях. Загальний обсяг опублікованих праць – 9,72 друк. арк., з них особисто автору належить 6,16 друк. арк.

Огляд публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень, які викладені в дисертаційному дослідженні. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення відповідно до вимог результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Відповідність теми дисертації профілю спеціальності.

Тема дисертаційної роботи, її зміст, об'єкт та предмет виконаного дослідження відповідають спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Академічна доброчесність

Дисертаційна робота є самостійним дослідженням автора. Порухень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації та наукових пацях, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційного дослідження Дзюрахом Ю.М. не виявлено.

Зауваження до дисертаційної роботи та дискусійні положення.

Як і кожне новаторське самостійне дослідження, дисертація не позбавлена певних недоліків, а окремі положення викликають заперечення.

1. При дослідженні теоретичних питань щодо державного регулювання інвестиційної діяльності автором було проаналізовано багато

наукових праць. Але вважаю, що робота значно виграла б, якщо автор дослідив праці з теми свого наукового пошуку таких вітчизняних та іноземних вчених, як: О. Барановського, І. Бланка, В. Геєця, М. Туган-Барановського, М. Л. Федулової.

Досліджуючи теоретичні питання, автором в роботі подано трактування поняття «інвестування» (с. 32 дисертації). Зокрема автором запропоновано охарактеризувати інвестування з погляду процесного підходу, хоча в роботі не наведено обґрунтування чому саме обрано такий підхід до дослідження, враховуючи, що існують різні підходи (функціональний, системний, ситуаційний тощо).

2. Дисертантом, виходячи із поставленої мети дослідження та завдань зроблена спроба сформулювати особливості інвестиційної діяльності в сільському господарстві (табл. 1.4., с. 49). Сільське господарство відрізняється значною залежністю від природно-кліматичних умов неспівпадінням робочого періоду з періодом виробництва та сезонністю, використанням біологічних організмів, що значною мірою обумовлює інвестиційний клімат в галузі загалом. Окрім того, до початку реформ держава приймала значну участь у фінансуванні інвестиційної діяльності в сільському господарстві, а нині держава практично усунулась від цього. Тому вважаю, що при узагальненні особливостей інвестиційної діяльності в сільському господарстві слід було врахувати вказані особливості.

3. Деякі аспекти автор розглядає тезисно. Зокрема, автор ставить перед собою завдання дослідити термінологічне визначення змісту понять «державне управління» та «державне регулювання» (с. 49-52). Але автор зупиняється на загальному викладенні трактування поняття, не зупиняючись на особливостях державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, його складових, методах регулювання. Ця прогалина не дає повного уявлення про об'єкт дослідження.

4. Автор аналізує загальносвітові тенденції у використанні засобів стимулювання інвестування в агросекторі в межах проведення державної інвестиційної політики урядами розвинених країн (рис. 1.4, с. 61). На мій

погляд слід було б конкретизувати, які саме спільні заходи були проаналізовані з метою оцінки їх ефекту та можливої імплементації їх у сучасні вітчизняні умови. Окрім того, як узагальнення, слід було конкретизувати які інструменти стимулювання інвестиційних ініціатив, враховуючи позитивний іноземний досвід, можна використати у вітчизняних умовах.

5. Розглядаючи тенденції розвитку різних інструментів державного регулювання інвестиційної активності сільськогосподарських підприємств, автор пропонує і досліджує такий показник як балансову вартість біологічних активів (с. 128-129). На підставі проведеного аналізу автором зроблено наступний висновок: «показники виробничих потужностей та балансової вартості біологічних активів знижувались, тим самим зменшуючи рівень інвестиційної привабливості агросектора» (с. 134). Зниження рівня привабливості інвестицій призводить до зменшення вартості біологічних активів, а не навпаки. Тому даний висновок автора є дискусійним, неоднозначним і потребує більшого розкриття та обґрунтування у роботі.

6. Розглядаючи адміністративний механізм автором звернено увагу на важливість відновлення роботи Державного агентства з інвестицій та розвитку, який завершив свою роботу у 2011 році, а не у 2015 році, як було зазначено автором (с. 168). Функції даного органу було перенесене на Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України, який знаходиться у стані припинення з 2015 році. Нині в Україні створено консультативно-дорадчі органи, які функціонують при Президентові України (Національна інвестиційна рада при Президентові України) та при Кабінеті Міністрів України (Офіс із залучення інвестицій). Ці органи надають консультативну допомогу та супровід інвестиційної діяльності та створені з метою становлення діалогу між інвестором та органом державної влади та сприяння взаємодії інвесторів із державними органами, органами місцевого самоврядування, відповідальними суб'єктами самоврядування під час підготовки та реалізації ними інвестиційних проектів із залучення інвестицій. Відповідно, говорячи про відновлення або створення

нового органу, доцільно чіткіше описати його діяльнісні функції (це буде дорадчий орган при відповідному відомстві або самостійною інституцією із залучення інвестицій на загальнодержавному рівні). Окрім того, робота значно виграла б якщо автор зупинив увагу на яких саме нових засадах буде функціонувати даний орган (с. 173).

7. При розгляді напрямів покращення процесу державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві із використанням кластерного підходу (пункт 3.3) автором залишено поза увагою соціальну складову. Не піддається сумніву той факт, що інвестиційна діяльність є вирішальним чинником розвитку не тільки економічної, а й соціальної політики держави. Відповідно основним завданням держави, реалізуючи інвестиційну політику в тому числі і в сільському господарстві, є формування мотиваційного механізму для всіх суб'єктів, які приймають участь в цьому процесі.

В той же час, висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер та не можуть вплинути на достатній науковий рівень, новизну та достовірність результатів дослідження.

Загальна оцінка дисертації, її відповідності існуючим вимогам та висновки.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертаційна робота Дзюраха Юрія Михайловича «Державне регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві», є самостійним, ґрунтовним науковим дослідженням, що свідчить про вирішення важливої проблеми в науці “Державне управління” з питань формування дієвих механізмів державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, написана на актуальну тему й на високому науковому рівні. За своїм змістом відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Дослідження має завершений характер, отримані наукові результати, висновки і пропозиції обґрунтовані й достовірні, є новими, мають вагоме

теоретичне і практичне значення, відрізняються грамотним стилем викладу, логічністю та послідовністю. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, про що свідчать акти про впровадження, які наведені у додатках дисертації. Оpubліковані роботи відображають основні положення дисертації.

Оформлення та зміст дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам, які висуваються до дисертаційних робіт на здобуття доктора філософії, а саме пунктів 10, 11, 12 «Порядку проведення експерименту з присудження доктору філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019р. № 167; Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23.03.2016 року (із змінами та доповненнями згідно із Постановою Кабінету Міністрів України № 283 від 03 квітня 2019 року); положень Вимог до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01. 2017 року.

Вважаю, що автор дисертаційної роботи на тему «Державне регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві» - Дзюрах Юрій Михайлович - заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

Професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою Дніпровського державного аграрно-економічного університету,
доктор наук з державного управління, професор

Н.В. Бондарчук

Підпис Бондарчук Н.В. засвідчую:

Вчений секретар
Дніпровського державного аграрно-економічного університету,
доктор фізико-математичних наук, професор

О.Ю. Береза